

Cuprins

Cuvânt-înainte	11
Abrevieri	13
TITLUL I. LEGEA PENALĂ ȘI LIMITELE EI DE APLICARE	15
Capitolul I. Principii generale	15
Art. 1. Legalitatea incriminării.....	15
Art. 2. Legalitatea sancțiunilor de drept penal.....	25
Capitolul II. Aplicarea legii penale	32
<i>Secțiunea 1. Aplicarea legii penale în timp</i>	32
Art. 3. Activitatea legii penale	32
Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare.....	42
Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei	50
Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei.....	61
Art. 7. Aplicarea legii penale temporare	75
<i>Secțiunea a 2-a. Aplicarea legii penale în spațiu</i>	78
Art. 8. Teritorialitatea legii penale.....	78
Art. 9. Personalitatea legii penale	86
Art. 10. Realitatea legii penale.....	91
Art. 11. Universalitatea legii penale	95
Art. 12. Legea penală și tratatele internaționale	100
Art. 13. Imunitatea de jurisdicție.....	102
Art. 14. Extradarea.....	107
TITLUL II. INFRAȚIUNEA	118
Capitolul I. Dispoziții generale	118
Art. 15. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii	118
Art. 16. Vinovăția.....	132
Art. 17. Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune.....	146
Capitolul II. Cauzele justificative	151
Art. 18. Dispoziții generale.....	151
Art. 19. Legitima apărare	156
Art. 20. Starea de necesitate	169
Art. 21. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	177
Art. 22. Consimțământul persoanei vătămate	184
Capitolul III. Cauzele de neimputabilitate	190
Art. 23. Dispoziții generale.....	190
Art. 24. Constrângerea fizică	194

Art. 25. Constrângerea morală	199
Art. 26. Excesul neimputabil.....	204
Art. 27. Minoritatea făptuitorului.....	209
Art. 28. Iresponsabilitatea.....	215
Art. 29. Intoxicația.....	221
Art. 30. Eroarea	227
Art. 31. Cazul fortuit.....	236
Capitolul IV. Tentativa	242
Art. 32. Tentativa.....	242
Art. 33. Pedepsirea tentativei	256
Art. 34. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului	260
Capitolul V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni	269
Art. 35. Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe	269
Art. 36. Pedepșa pentru infracțiunea continuată și infracțiunea complexă.....	284
Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau complexă.....	287
Art. 38. Concursul de infracțiuni.....	289
Art. 39. Pedepșa principală în caz de concurs de infracțiuni.....	297
Art. 40. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente	303
Art. 41. Recidiva	307
Art. 42. Condamnări care nu atrag starea de recidivă	316
Art. 43. Pedepșa în caz de recidivă.....	320
Art. 44. Pluralitatea intermediară.....	327
Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni.....	329
Capitolul VI. Autorul și participanții	335
Art. 46. Autorul și coautorii	335
Art. 47. Instigatorul	345
Art. 48. Complicele.....	353
Art. 49. Pedepșa în cazul participanților	361
Art. 50. Circumstanțe personale și reale.....	368
Art. 51. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii	375
Art. 52. Participația improprie	381
TITLUL III. PEDEPSELE.....	387
Capitolul I. Categoriile pedepselor	387
Art. 53. Pedepsele principale.....	387
Art. 54. Pedepșa accesorie	393
Art. 55. Pedepsele complementare.....	397
Capitolul II. Pedepsele principale	400
<i>Secțiunea 1. Detențiunea pe viață.....</i>	<i>400</i>
Art. 56. Regimul detențiunii pe viață.....	400
Art. 57. Neaplicarea detențiunii pe viață	405
Art. 58. Înlocuirea detențiunii pe viață.....	407

Cuprins

Art. 59. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață.....	412
<i>Secțiunea a 2-a. Închisoarea</i>	414
Art. 60. Regimul închisorii.....	414
<i>Secțiunea a 3-a. Amenda</i>	417
Art. 61. Stabilirea amenzii	417
Art. 62. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii.....	421
Art. 63. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii	424
Art. 64. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității.....	427
Capitolul III. Pedeapsa accesorie și pedepsele complementare	432
<i>Secțiunea 1. Pedeapsa accesorie</i>	432
Art. 65. Conținutul și modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi	432
<i>Secțiunea a 2-a. Pedepsele complementare</i>	439
Art. 66. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.....	439
Art. 67. Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	453
Art. 68. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.....	456
Art. 69. Degradarea militară.....	461
Art. 70. Publicarea hotărârii definitive de condamnare.....	464
Capitolul IV. Calculul duratei pedepselor	467
Art. 71. Durata executării.....	467
Art. 72. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate	471
Art. 73. Computarea pedepselor și măsurilor preventive executate în afara țării.....	473
Capitolul V. Individualizarea pedepselor	475
<i>Secțiunea 1. Dispoziții generale</i>	475
Art. 74. Criteriile generale de individualizare a pedepsei.....	475
<i>Secțiunea a 2-a. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante</i>	483
Art. 75. Circumstanțe atenuante.....	483
Art. 76. Efectele circumstanțelor atenuante.....	496
Art. 77. Circumstanțe agravante.....	498
Art. 78. Efectele circumstanțelor agravante.....	508
Art. 79. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare.....	510
<i>Secțiunea a 3-a. Renunțarea la aplicarea pedepsei</i>	513
Art. 80. Condițiile renunțării la aplicarea pedepsei	513
Art. 81. Avertismentul	519
Art. 82. Anularea și efectele renunțării la aplicarea pedepsei.....	522
<i>Secțiunea a 4-a. Amânarea aplicării pedepsei</i>	525
Art. 83. Condițiile amânării aplicării pedepsei.....	525
Art. 84. Termenul de supraveghere	531
Art. 85. Măsurile de supraveghere și obligațiile	533
Art. 86. Supravegherea	539
Art. 87. Modificarea sau încetarea obligațiilor	543
Art. 88. Revocarea amânării aplicării pedepsei	545
Art. 89. Anularea amânării aplicării pedepsei	548
Art. 90. Efectele amânării aplicării pedepsei	549

<i>Secțiunea a 5-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere</i>	551
Art. 91. Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	551
Art. 92. Termenul de supraveghere	560
Art. 93. Măsurile de supraveghere și obligațiile	563
Art. 94. Supravegherea condamnatului.....	569
Art. 95. Modificarea sau încetarea obligațiilor	572
Art. 96. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	574
Art. 97. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere.....	578
Art. 98. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere	580
<i>Secțiunea a 6-a. Liberarea condiționată</i>	583
Art. 99. Condițiile liberării condiționate în cazul detențiunii pe viață	583
Art. 100. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii.....	592
Art. 101. Măsurile de supraveghere și obligațiile	602
Art. 102. Supravegherea condamnatului.....	607
Art. 103. Modificarea sau încetarea obligațiilor	610
Art. 104. Revocarea liberării condiționate.....	612
Art. 105. Anularea liberării condiționate.....	614
Art. 106. Efectele liberării condiționate	616
TITLUL IV. MĂSURILE DE SIGURANȚĂ	619
Capitolul I. Dispoziții generale	619
Art. 107. Scopul măsurilor de siguranță	619
Art. 108. Categoriile măsurilor de siguranță.....	625
Capitolul II. Regimul măsurilor de siguranță	628
Art. 109. Obligarea la tratament medical.....	628
Art. 110. Internarea medicală	634
Art. 111. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii.....	639
Art. 112. Confiscarea specială	642
Art. 112 ¹ . Confiscarea extinsă	658
TITLUL V. MINORITATEA	667
Capitolul I. Regimul răspunderii penale a minorului	667
Art. 113. Limitele răspunderii penale	667
Art. 114. Consecințele răspunderii penale.....	673
Art. 115. Măsurile educative.....	675
Art. 116. Referatul de evaluare	678
Capitolul II. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate	680
Art. 117. Stagiul de formare civică.....	680
Art. 118. Supravegherea.....	683
Art. 119. Consemnarea la sfârșit de săptămână	686
Art. 120. Asistarea zilnică	688
Art. 121. Obligații ce pot fi impuse minorului	689
Art. 122. Modificarea sau încetarea obligațiilor	692
Art. 123. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate.....	693

Capitolul III. Regimul măsurilor educative privative de libertate	695
Art. 124. Internarea într-un centru educativ.....	695
Art. 125. Internarea într-un centru de detenție.....	700
Art. 126. Schimbarea regimului de executare	705
Art. 127. Calculul duratei măsurilor educative	706
Capitolul IV. Dispoziții comune	707
Art. 128. Efectele cauzelor de atenuare și agravare.....	707
Art. 129. Pluralitatea de infracțiuni.....	708
Art. 130. Descoperirea unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității	711
Art. 131. Prescripția răspunderii penale a minorilor	712
Art. 132. Prescripția executării măsurilor educative	713
Art. 133. Efectele măsurilor educative.....	714
Art. 134. Minorul devenit major	715
TITLUL VI. RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE	717
Capitolul I. Dispoziții generale	717
Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	717
Art. 136. Pedepsele aplicabile persoanei juridice.....	739
Art. 137. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică.....	741
Capitolul II. Regimul pedepselor complementare aplicate persoanei juridice	744
Art. 138. Aplicarea și executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice	744
Art. 139. Dizolvarea persoanei juridice.....	746
Art. 140. Suspendarea activității persoanei juridice	749
Art. 141. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice	751
Art. 142. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice.....	753
Art. 143. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice.....	755
Art. 144. Plasarea sub supraveghere judiciară	757
Art. 145. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare	758
Capitolul III. Dispoziții comune	760
Art. 146. Recidiva în cazul persoanei juridice	760
Art. 147. Atenuarea și agravarea răspunderii penale a persoanei juridice.....	762
Art. 148. Prescripția răspunderii penale.....	763
Art. 149. Prescripția executării pedepsei	764
Art. 150. Reabilitarea persoanei juridice.....	765
Art. 151. Efectele comasării și divizării persoanei juridice	766
TITLUL VII. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ RĂSPUNDEREA PENALĂ	768
Art. 152. Efectele amnistiei	768
Art. 153. Prescripția răspunderii penale.....	773
Art. 154. Termenele de prescripție a răspunderii penale	775
Art. 155. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale	778
Art. 156. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	779
Art. 157. Lipsa plângerii prealabile	780
Art. 158. Retragerea plângerii prealabile	784
Art. 159. Împăcarea	786

TITLUL VIII. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSEI.....	789
Art. 160. Efectele grațierii.....	789
Art. 161. Prescripția executării pedepsei	797
Art. 162. Termenele de prescripție a executării pedepsei	801
Art. 163. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei.....	804
Art. 164. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei.....	806
TITLUL IX. CAUZELE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII	808
Art. 165. Reabilitarea de drept.....	808
Art. 166. Reabilitarea judecătorească	811
Art. 167. Calculul termenului de reabilitare.....	814
Art. 168. Condițiile reabilitării judecătorești	817
Art. 169. Efectele reabilitării de drept sau judecătorești.....	820
Art. 170. Reînnoirea cererii de reabilitare judecătorească.....	823
Art. 171. Anularea reabilitării.....	825
TITLUL X. ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN LEGEA PENALĂ.....	829
Art. 172. Dispoziții generale	829
Art. 173. Legea penală.....	831
Art. 174. Săvârșirea unei infracțiuni.....	833
Art. 175. Funcționar public	836
Art. 176. Public	844
Art. 177. Membru de familie.....	847
Art. 178. Informații secrete de stat și înscrisuri oficiale	850
Art. 179. Arme.....	853
Art. 180. Instrument de plată electronică	856
Art. 181. Sistem informatic și date informatice	859
Art. 182. Exploatarea unei persoane	864
Art. 183. Consecințe deosebit de grave	868
Art. 184. Faptă săvârșită în public	872
Art. 185. Timp de război.....	875
Art. 186. Calculul timpului	877
Art. 187. Pedepsa prevăzută de lege	880
Bibliografie generală.....	882

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Ilie PASCU
Traian DIMA
Costică PĂUN
Mirela GORUNESCU

Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ioan CHIȘ
Maxim DOBRINOIU

NOUL COD PENAL COMENTAT

PARTEA GENERALĂ

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Contribuțiile autorilor la comentariul prezentei lucrări:

Prof. univ. dr. Ilie Pascu (coordonatorul întregului volum): Titlul I, Capitolul I, art. 1-2; Titlul II, Capitolul I, Capitolul II, Capitolul III, Capitolul VI; Titlul III, Capitolul V (Secțiunile 1 și 2); Titlul VIII; Titlul IX; Titlul X (fără art. 180-181)

Prof. univ. dr. Traian Dima: Titlul I, Capitolul II, art. 3-14; Titlul II, Capitolul V

Prof. univ. dr. Vasile Dobrinoiu: Titlul II, Capitolul IV

Prof. univ. dr. Ioan Chiș: Titlul III, Capitolele I, II, III și IV, Capitolul V (Secțiunile 3, 4, 5 și 6)

Conf. univ. dr. Mirela Gorunescu: Titlul IV

Conf. univ. dr. Costică Păun: Titlul V

Prof. univ. dr. Mihai Adrian Hotca: Titlul VI; Titlul VII

Lect. univ. dr. Maxim Dobrinoiu: Titlul X, art. 180-181

Universitatea „Nicolae Titulescu”

Ilie PASCU
Traian DIMA
Costică PĂUN
Mirela GORUNESCU

Vasile DOBRINOIU
Mihai Adrian HOTCA
Ioan CHIȘ
Maxim DOBRINOIU

NOUL COD PENAL COMENTAT PARTEA GENERALĂ

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2016-

Cuvânt-înainte

Această a treia ediție a lucrării „Noul Cod penal. Partea generală” cuprinde, ca și edițiile precedente, comentarii pe articole ale noului Cod penal, Partea generală, adoptat prin Legea nr. 286/2009, actualizat cu modificările și completările aduse prin Legea nr. 27/2012 (M. Of. nr. 180 din 20 martie 2012), Legea nr. 63/2012 (M. Of. nr. 258 din 19 aprilie 2012), Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012) și O.U.G. nr. 18/2016 (M. Of. nr. 389 din 23 mai 2016).

Fiecare text al Codului penal, Partea generală, este însoțit de o bibliografie specială, selectivă, constituită din articole, note publicate în revistele periodice de specialitate, monografiile și alte surse, de un comentariu teoretic al fiecărui text, sistematizat, de regulă, pe mai multe subpuncte, precum și referiri la unele soluții ale instanțelor de judecată care au rămas valabile în raport cu noile prevederi ale legii penale ori care au fost pronunțate după intrarea în vigoare a noului Cod penal, mai ales cele pronunțate de ICCJ, completul competent să judece recursul în interesul legii ori completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, în vederea asigurării unei practici judiciare unitare.

Comentariul fiecărui text este precedat de o examinare comparativă a conținutului acestuia cu cel existent (corespondent) în legea penală anterioară, pentru a pune în evidență elementele de diferențiere, cele comune (acolo unde sunt) și a desprinde rațiunea pentru care legiuitorul noului Cod penal a procedat la modificări semnificative în reglementarea anumitor instituții fundamentale ale dreptului penal și la introducerea de noi instituții. De asemenea, pentru a pune în evidență măsura în care instituțiile fundamentale ale dreptului penal sunt în deplină armonizare cu reglementările din legislația penală a unor state membre ale Uniunii Europene ori cu instrumentele juridice ale Uniunii Europene, comentariul fiecărui text se încheie cu prezentarea unor elemente de drept penal comparat.

Autorii lucrării nu și-au propus să prezinte evoluția legislativă sau referințele istorice la textele analizate, ci doar să facă unele referiri numai acolo unde acestea au o relevanță în explicarea modificărilor conținutului unor texte, cum ar fi cele referitoare la reglementarea principiului legalității incriminării, principiului legalității sancțiunilor de drept penal, trăsăturilor esențiale ale infracțiunii, sancțiunilor aplicabile minorului infractor și a răspunderii penale a persoanei juridice.

S-a apreciat că nu este oportună o analiză critică a textelor comentate ori a face propuneri *de lege ferenda*, ținând seama de faptul că acestea se justifică și devin pe deplin utile numai după ce noul Cod penal va intra în vigoare și va trece o perioadă de timp semnificativă pentru a putea fi identificate acele dispoziții care necesită a fi modificate în vederea asigurării unei mai eficiente apărări a valorilor sociale ce constituie obiect de ocrotire penală și a realizării corelării depline cu prevederile Constituției României și cu cele ale unor instrumente juridice ale Uniunii Europene.

De precizat că, după intrarea în vigoare a noului Cod penal (1 februarie 2014), la Senatul Parlamentului României s-a depus un proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii

nr. 286/2009 privind Codul penal, precum și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală. În ceea ce privește textele din Codul penal, Partea generală, în acest proiect sunt prevăzute trei propuneri. Prima dispoziție din Codul penal, Partea generală, care se propune a fi modificată este cea prevăzută în art. 39 alin. (1) lit. b), care în prezent are următorul conținut: „când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite”. Autorii proiectului propun ca acest text să fie modificat și să aibă următorul cuprins: „b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se poate adăuga un spor de până la o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite, fără ca acest spor să depășească jumătate din pedeapsa stabilită ca fiind cea mai grea”.

Această propunere nu o putem aprecia ca fiind justificată, luând în seamă faptul că ea vine în vădită contradicție cu rațiunea legiuitorului de a aplica, în caz de concurs de infracțiuni, la pedeapsa cu închisoarea cea mai grea, un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite fără a limita acest spor. O asemenea soluție consacrată de legiuitorul noului Cod penal, în materia pedepsei în cazul concursului de infracțiuni, este motivată de faptul că s-a preconizat ca în situația infractorului primar limitele de pedeapsă să fie stabilite în raport cu importanța valorii sociale vătămate prin comiterea faptei, iar atunci când infractorul perseverează sau recade în infracționalitate, acesta să fie sancționat mai aspru pentru ca o astfel de pedeapsă să-și poată realiza funcțiile sale și să facă posibilă prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni de către infractor sau alte persoane pretabile de a persevera în infracționalitate.

De menționat că modificarea art. 39 alin. (1) lit. b) în sensul descris mai sus nu poate fi acceptată fără să se modifice și dispozițiile art. 39 alin. (2) C. pen.

Considerăm că celelalte două propuneri care vizează modificarea dispozițiilor art. 65 și ale art. 154 alin. (4) C. pen. sunt pertinente. De altfel, aceste din urmă dispoziții [art. 154 alin. (4)] au fost completate prin O.U.G. nr. 18/2016.

Prof. univ. dr. Ilie Pascu

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
AUB	Analele Universității București
B. Of.	Buletinul Oficial, Partea I
c.	contra
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil în vigoare
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar”
C. mun.	Codul muncii
C. pen.	Codul penal în vigoare
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă în vigoare
C. pr. pen.	Codul de procedură penală în vigoare
CDP	Caiete de Drept Penal
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
civ.	civil(ă)
col.	colegiu
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizie
Dreptul	Revista „Dreptul”
ed.	ediție
Ed.	Editura
etc.	et caetera („și celelalte”)
GRECO	Grupul de State împotriva Corupției
H.G.	Hotărârea Guvernului
hot.	hotărârea
ibidem	în același loc
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
idem	același autor
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
nr.	numărul
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată

p./pp.	pagina/paginile
par.	paragraful
pct.	punctul
pen.	penal(ă)
pop.	popular
RDP	Revista de Drept Penal
RRD	Revista Română de Drept
s.n.	sublinierea noastră
s.	secție
Studia	Revista „Studia Universitatis Babeș-Bolyai” – Series Iurisprudentia
sent.	sentință
supra	mai sus
ș.a.	și alții (altele)
Trib.	Tribunalul
Trib. jud.	Tribunalul județean
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem
urm.	următoarele
vol.	volumul

TITLUL I

Legea penală și limitele ei de aplicare

Capitolul I

Principii generale

**Legalitatea
incriminării**

**Art. 1. (1) Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni.
(2) Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă
care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.**

SUMAR

I. NOUL COD PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ	16
Evoluția reglementării principiului legalității incriminării în legea penală română	17
II. ANALIZA TEXTULUI	19
1. Principiul legalității incriminării. Concept. Fundament	19
2. Cerințele principiului legalității incriminării	20
3. Anterioritatea legii penale în raport cu data săvârșirii faptei	23
III. ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT	23

Bibliografie specială selectivă:

G. Antoniu, *Observații cu privire la proiectul unui al doilea nou Cod penal (I)*, în RDP nr. 4/2007, p. 9; D. Bărcănescu, *Conținutul infracțiunii și principiul legalității*, Ed. All Beck, București, 2005; Al. Ianoș, *Principiul legalității în dreptul penal*, în RDP nr. 1/1999, p. 9; Gh. Ivan, *Principiile dreptului comunitar ca izvoare de drept penal*, în RDP nr. 1/2009, p. 31; Gh. Ivan, C.M. Ivan, *Principiul legalității incriminării și a pedepsei în dreptul Uniunii Europene*, în *Dreptul* nr. 9/2012, p. 272; D.I. Lămășanu, *Determinarea elementului material-reflex al legalității penale*, în RDP nr. 1/2006, p. 71; A.L. Lorincz, *Procedee de tehnică legislativă folosite în materie penală*, în RDP nr. 4/2000, p. 63; T. Manea, *Principiul legalității*

incriminării – elemente de drept comparat, în Dreptul nr. 10/2001, p. 86; I. Poenaru, Legislația penală în tranziție, în Dreptul nr. 5-6/1993, p. 74; C.-L. Popescu, Principiul legalității incriminării și pedepselor în lumina Constituției din decembrie 1991, în Dreptul nr. 4/1993, p. 41; L.R. Popoviciu, Legalitatea în dreptul penal român, în RDP nr. 2/2014, p. 34; C. Tomuleț, Temeiul principiului legalității. Studiu de caz: dreptul internațional penal, în CDP nr. 2/2013, p. 117; M. Udriou, O. Predescu, Principiul legalității în dreptul penal român, în lumina standardelor europene, în Dreptul nr. 5/2008, p. 246.

COMENTARIU (Prof. univ. dr. Ilie Pascu)

I. NOUL COD PENAL ÎN RAPORT CU LEGEA PENALĂ ANTERIOARĂ

Titlul I din Partea generală a noului Cod penal este structurat, ca și Titlul I din Codul penal anterior, pe două capitole. Capitolul I din noua lege este intitulat „Principii generale”, în raport cu același capitol din Codul penal anterior, denumit „Dispoziții preliminare”.

Articolul 1 C. pen. anterior, care definea scopul legii penale, nu își mai găsește corespondent în noul Cod penal, din mai multe considerente.

În primul rând, pentru că enumerarea în acest text a valorilor sociale pe care le apără legea penală are un caracter pur exemplificativ, valorile sociale neenumerare fiind cuprinse într-o expresie globală, „întreaga ordine de drept”, ceea ce înseamnă că, pentru stabilirea sferei acestora, ar fi trebuit să se facă apel la toate normele de incriminare care au sediul în Codul penal, Partea specială, în legi penale speciale sau în legi nepenale cu dispoziții penale.

În al doilea rând, textul are caracterul unei declarații de principiu și nu corespunde unei necesități concrete de aplicare a legii penale.

În sfârșit, **în al treilea rând**, un text similar nu a existat în legislațiile române anterioare (Codul penal din 1864, Codul penal din 1936) și nici nu există în legislațiile moderne luate ca termen de referință (Codurile penale din Franța, Italia, Germania, Spania).

În Codul penal anterior, într-un singur text (art. 2), cu denumirea marginală „Legalitatea incriminării”, este reglementat principiul legalității sub cele două aspecte: legalitatea incriminării și legalitatea pedepsei. În noul Cod penal, aceste două aspecte sunt reglementate distinct, devenind două principii de sine stătătoare: principiul legalității incriminării (consacrat în art. 1) și principiul legalității sancțiunilor de drept penal (consacrat în art. 2).

În doctrina penală recentă s-a apreciat ca fiind discutabilă soluția de reglementare în texte distincte a principiului legalității incriminării și principiului legalității sancțiunilor de drept penal pe motivul că ar separa nejustificat elementele structurii normei penale, care cuprinde atât dispoziția (ceea ce legea pretinde sau interzice), cât și sancțiunea¹.

Credem că reglementarea în texte diferite a principiului legalității incriminării și a principiului legalității sancțiunilor de drept penal nu duce la separarea elementelor de structură ale normei de incriminare a faptei și, totodată, este în concordanță cu prevederile art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituția României revizuită, potrivit cărora „prin lege organică se reglementează (...) h) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora”.

După cum se observă, chiar Constituția face referire la infracțiuni în sensul de fapte descrise de legea penală și la pedepsele aplicabile în cazul săvârșirii acestora.

În conținutul principiului legalității incriminării s-a instituit anterioritatea legii incriminatoare (*nullum crimen sine lege praevia*) în raport cu fapta săvârșită, iar în conținutul principiului legalității sancțiunilor de drept penal s-a instituit anterioritatea sancțiunilor de drept penal în raport cu fapta săvârșită (*nulla poena sine lege praevia*).

¹ G. Antoniu, *Observații cu privire la anteproiectul unui al doilea nou Cod penal (1)*, în RDP nr. 4/2007, p. 10.